

N:o 197.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse af 25 § i förordningen angående patent den 16 maj 1884; gifven Stockholms slott den 16 april 1909.

Under återopande af bilagda i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse af 25 § i förordningen angående patent den 16 maj 1884.

Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Albert Petersson.

Förslag

till

*Lag om ändrad lydelse af 25 § i förordningen angående patent
den 16 maj 1884.*

Häri genom förordnas, att 25 § i förordningen angående patent den 16 maj 1884 skall erhålla följande ändrade lydelse:

Med afseende å uppfinning, skyddad i stat, som för här i riket patenterad uppfinning gör motsvarande medgifvande, äger Konungen förordna:

1) att, om någon här i riket sökt patent å en uppfinning före utgången af viss tid, som kan i förordnandet bestämmas antingen till högst tolf månader från det han i den främmande staten sökte skydd för samma uppfinning eller till högst tre månader från det vederbörande myndighet där kungjorde, att sådant skydd meddelats, då må den här i riket gjorda ansökningen i förhållande till andra ansökningar äfvensom med hänsyn till sådant hinder emot patents meddelande, som i 3 § omförmäles, betraktas så, som vore den gjord samtidigt med ansökningen i den främmande staten;

2) att, om undersåte i den främmande staten eller någon, som där är bosatt eller äger ett verkligt och icke pro forma drifvet industri- eller handelsetablissemang, åtnjuter skydd för uppfinning såväl här i riket som i den främmande staten, uppfinningens utöfning i den senare skall, så vidt angår påföljd för underlåtenhet att här utöfva uppfinningen, så anses, som hade utöfningen ägt rum här i riket.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 26 februari 1909.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
Statsråden: ALBERT PETERSSON,
ALFRED PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
HAMMARSKJÖLD,
ROOS,
SWARTZ,
grefve HAMILTON,
grefve EHRENSVÄRD,
MALM.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmälde chefen för justitiedepartementet, statsrådet Albert Petersson ett af särskilde kommitterade för revision af gällande lagstiftning rörande patent m. m. afgifvet underdånigt betänkande med förslag till lag om ändrad lydelse af 25 § i förordningen angående patent den 16 maj 1884.

Efter att hafva uppläst berörda förslag, af den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar, yttrade föredragande departementschefen:

»I det underdåniga betänkandet anför kommittén följande.

Till förhindrande däraf, att patentskydd åtnjötes för uppfinningar, som ej komme till en för samhället nyttig utöfning, och särskildt att för den inhemska industrien omöjliggjordes att begagna sig af paten-

terade uppfinningar, under det att desamma tillgodogjordes inom industrien i främmande land, förekomme i de flesta patentlagstiftningar stadganden om skyldighet för vederbörande patenthafvare att utöfva sin patenterade uppfinning inom riket eller s. k. utöfningstväng.

I den för Tyska riket gällande patentlag funnes i detta hänseende föreskrifvet, att ett patent efter förloppet af tre år från den dag, då kungörande skett om patentets meddelande, kunde återtagas, om patenthafvaren underlåte att i tillbörlig omfattning bringa uppfinningen till utöfning inom landet eller åtminstone göra allt, som erfordrades för att betrygga en sådan utöfning.

Liknande stadganden återfunnes äfven i flertalet andra främmande stater, såsom Österrike, Schweiz, Frankrike, Belgien och Danmark samt i viss mån äfven Norge.

I England, där ända till år 1902 utöfningstväng med risk af patentets förlust icke förefunnits, hade under de senare åren väsentligen skärpta lagbestämmelser i förevarande afseende genomförts. Sålunda föreskrefve den nya engelska patentlagen af den 28 augusti 1907 bland annat följande: Sedan fyra år af patenttiden förflutit, ägde en hvar hos chefen för patentmyndigheten yrka patentets återkallande, därest uppfinningen uteslutande eller hufvudsakligen utöfvades utomlands. Visade icke patenthafvaren giltiga skäl, hvarför uppfinningen ej i tillbörlig omfattning utöfvades inom landet, hade chefen för patentmyndigheten att besluta patentets återkallande antingen omedelbart eller också efter förloppet af viss, för hvarje fall bestämd tid, därest icke inom denna tid styrktes, att uppfinningen i tillbörlig omfattning utöfvades inom landet. Den sålunda bestämda tiden kunde emellertid utsträckas, om patenthafvaren visade giltiga skäl, hvarför uppfinningen icke inom samma tid bragts till sådan utöfning.

Det enda af de stora kulturländerna, hvars lagstiftning ej innehölle någon bestämmelse om utöfningstväng, vore Amerikas Förenta Stater.

Hvad Sverige beträffade, hade vår gällande patentförordnings 15 § enligt dess ursprungliga lydelse innehållit ett stadgande, väsentligen öfverensstämmande med det i tyska patentlagen förekommande. Emellertid hade nämnda paragraf sedermera, nämligen genom lagen den 9 maj 1902, undergått ändring och innehölle numera den bestämmelsen, att, därest, sedan tre år förflutit från det att patent beviljades, den patenterade uppfinningen ej inom riket utöfvades i ett mot förhållandena därstädes väsentligen svarande omfång, den, som ville erhålla tillstånd att utan hinder af patentet utöfva uppfinningen, därom ägde

emot patenthafvaren föra talan vid domstol, som, i händelse sådan talan funnes grundad, efter ty skäligt pröfvades föreskrefve, under hvilka inskränkningar och villkor samt mot hvilken ersättning uppfinningen finge af käranden utöfvas.

Såsom af det anförda framginge, vore de i utlandet förekommande formerna af utöfningstvång strängare än hos oss. Emellertid hade sedan lång tid tillbaka inom olika länder försports en stark rörelse för utöfningstvångets afskaffande eller mildrande, och hade därvid framhållits, hurusom utöfningstvånget, åtminstone i dess strängare former, vore såväl för den inhemska industrien obehöfligt som äfven ofta mot uppfinnarne obilligt. En följd af sträfvandena i denna riktning vore den ofvan anmärkta ändringen i den svenska patentförordningens 15 §, hvarjämte i afgifvet förslag till ny patentlag för Norge det i nu gällande norska patentlag förekommande stadgandet, att bristande utöfning kunde medföra patentets förlust, utbyetts mot ett stadgande af samma innebörd som det i den svenska lagstiftningen år 1902 införda. Någon mera betydande tillslutning från de lagstiftande myndigheternas sida hade dock ifrågavarande rörelse hittills icke vunnit inom respektive stater, och, så länge en sådan tillslutning ännu uteblefve, vore det med hänsyn till utöfningstvångsbestämmelsernas internationella betydelse icke så mycket att undra på, att de enskilda staterna hyste betänkligheter mot att tillmötesgå de uttalade önskingarna. Oaktadt den uppfattningen mer och mer allmänt trängde sig igenom, att utöfningstvångets bibehållande inverkade hämmande på patentväsendets sunda och tidsenliga utveckling, hade den betänksamhet mot detsammans borttagande, som inom åtskilliga af Europas industristater gjort sig gällande, vållat, att frågan numera kommit i ett synnerligen ogynnsamt läge. Denna betänksamhet hade sålunda varit den direkta anledningen därtill, att, såsom redan nämnts, i den engelska lagstiftningen nyligen införts ett, särskildt mot främmande patenthafvare riktadt stadgande om utöfningstvång. Den omedelbara följderna af den förändrade engelska lagstiftningen hade åter blifvit, att jämväl i Amerikas Förenta Stater fråga uppstått därom, att i patentlagen införa en bestämmelse af hufvudsakligen samma innehåll som den nyssnämnda i England antagna.

Om af dessa tecken att döma lösningen af frågan om borttagande eller mildrande genom allmän internationell öfverenskommelse af utöfningstvånget måste antagas vara på obestämd tid uppskjuten, hade å andra sidan sträfvandena att mildra följderna af bristande utöfning vunnit erkännande uti åtskilliga separataftal olika stater emellan. Så-

lunda hade under år 1892 mellan Tyska riket och Italien ingåtts en öfverenskommelse af innehåll bland annat, att de menliga rättsföljder, som enligt de fördragsslutande staternas lagstiftningar inträdde, om en uppfinning, ett mönster eller en modell ej inom bestämd tid utöfvades eller efterbildades, äfven därigenom skulle vara uteslutna, att utöfningen eller efterbildningen skedde inom den andra statens område. Ett aftal af enahanda innebörd hade samma år träffats jämväl mellan Tyska riket och Schweiz. Vidare hade under år 1908 mellan Amerikas Förenta Stater och Schweiz afslutats en öfverenskommelse, enligt hvilken schweiziska patenthafvare icke kunde på grund af underlåten utöfning förklaras förlustiga sina i Förenta Staterna erhållna patent samt å andra sidan den schweiziska patentlagens stadgande om skyldighet att inom Schweiz utöfva där patenterad uppfinning vore i förhållande till Förenta Staterna i den mån otillämplig, att uppfinningens utöfvande i Förenta Staterna vore likställd med dess utöfning i Schweiz.

Innan 25 § i vår gällande patentförordning år 1902 erhöll sin nuvarande lydelse, hade paragrafen innehållit förutom annat den bestämmelsen, att med afseende å uppfinning, skyddad i stat, som för här i riket patenterad uppfinning gjorde motsvarande medgifvande, Konungen ägde förordna, att, om undersåte i den främmande staten eller någon, som inom densamma hade sin bostad eller sitt förnämsta etablissemang, här i riket erhållit patent å en i den främmande staten skyddad uppfinning, skulle, så länge uppfinningen där skyddades, patenthafvarens underlåtenhet att utöfva uppfinningen icke medföra patentets förlust. Nämda stadgande hade af skäl, som riksdagshandlingarna för åren 1897 och 1898 närmare utvisade, sistnämnda år införts i vår lagstiftning, men år 1902 ur förordningen uteslutits i sammanhang med utöfningstvångets mildrande, därvid föredragande departementschefen åberopat, att stadgandet uppenbarligen vore öfverflödigt, då såsom allmän påföljd för försummelse att utöfva patenterad uppfinning stadgades licenstväng i stället för patentets förverkande. Uppenbart vore ju också, att efter den i 15 § vidtagna ändringen ifrågavarande bestämmelse icke kunnat oförändrad kvarstå. Däremot förmenade kommittén, att afgjort öfvervägande skäl talade för stadgandets återinförande i den form, kommittén tillåtit sig föreslå. Enligt kommitténs åsikt torde nämligen de olägenheter och kostnader, som tillskyndades svenska uppfinnare genom tvånget att i främmande stater utöfva sina där patenterade uppfinningar, vida öfvergå de olägenheter för samhället, som till äfventyrs kunde uppkomma därigenom, att af utlän-

ningar här patenterade uppfinningar ej komme till utöfning inom landet.

Enligt hvad kommitténs ordförande vid besök i Berlin under hand inhämtat, torde det från Tyska rikets sida ej möta hinder för afslutande mellan Sverige och nämnda land af en sådan öfverenskommelse, som i förslaget åsyftades, oaktadt utöfningstvänet i Tyskland vore vida strängare än hos oss. Fastmera torde Tyskland, som nyligen trädte i underhandling med Amerikas Förenta Stater om träffande af ett dylikt aftal, gärna se, att en framställning i detta hänseende gjordes från Sverige. Då svenska uppfinnare i högst betydande antal hade sina uppfinningar patenterade i Tyskland, vore uppenbart, att ett sådant aftals ingående med sagda stat vore af särskild vikt. Jämväl med andra utländska makter, såsom Amerikas Förenta Stater, Italien, Schweiz, Norge och Danmark, torde underhandlingar i detta syfte med utsikt till framgång kunna öppnas. Huruvida detsamma gällde äfven i fråga om England, tilltrorde sig kommittén däremot icke att afgöra. För motsatsen talade den omständigheten, att från Tyskland och Amerikas Förenta Stater gjorda framställningar i denna riktning af England afböjts. Möjligt vore emellertid, att detta haft sin grund i särskilda förhållanden, som ej föreläge beträffande Sverige. Till äfventyrs hade den omständigheten inverkat, att berörda framställningar gjorts, innan verkningarna af den engelska patentlagens ofvannämnda stadganden i ämnet ännu hunnit att med stöd af den praktiska erfarenheten bedömas.

Vid den internationella föreningens till skydd för den industriella äganderätten kongress i Stockholm år 1908 hade i förevarande fråga antagits en resolution, däri föreningen ånyo uttalat sitt gillande af den redan vid föreningens kongress i Berlin år 1904 fastslagna principen, att underlåtenhet att utöfva patenterad uppfinning icke borde medföra patentets förlust utan allenast upplåtande af tvångslicenser, samt dels inbjudit de till den internationella unionen till skydd för den industriella äganderätten, den s. k. patentunionen, hörande stater, som redan nu kunde i sina lagstiftningar tillämpa denna princip, att för densammas förverkligande bilda en särskild trängre union, dels ock oberoende af detta förslag förordat, att staterna sins emellan träffade sådana separatöfverenskommelser som den mellan Tyska riket och Italien afslutade. Antagligen komme föreningens nämnda uttalande och förslag att upptagas till behandling å den konferens, som på grund af art. 14 uti den i Paris den 20 mars 1883 afslutade konventionen om internationellt skydd för den industriella äganderätten komme att härnäst

hållas mellan delegerade från de till patentunionen hörande stater. I betraktande häraf och då enligt kommitténs förmenande det i hvarje fall vore af vikt, att den föreslagna lagändringen snarast möjligt komme till stånd, särskildt som, enligt hvad redan nämnts, det ifrågasatts, att jämväl i Förenta Staternas patentlagstiftning införa ett stadgande om utöfningstvång, hvars menliga verkningar för svenska innehafvare af patent i Förenta Staterna skulle kunna genom en öfverenskommelse liknande den schweizisk-amerikanska förebyggas, samt den möjligheten icke vore utesluten, att genom ett dröjsmål utsikterna för oss att få dylika aftal till stånd med främmande stater skulle komma att minskas, hade kommittén ansett sig böra redan nu framlägga sitt ifrågavarande förslag.

Rörande dettas affattning ansåge sig kommittén till förekommande af missförstånd böra framhålla, att kommittén funnit sig sakna anledning att för närvarande ingå i pröfning däraf, huruvida det i 25 § enligt dess nuvarande lydelse upptagna stadgande kräfde ändring eller icke, i följd hvaraf berörda stadgande oförändradt intagits i förslaget.

De i paragrafen, sådan densamma lydte enligt lagen den 27 maj 1898, förekommande orden »har sin bostad eller sitt förnämsta etablissement» hade, hafvudsakligen med hänsyn till den lydelse, art. 3 i pariserkonventionen erhållit genom den å konferensen i Bryssel den 14 december 1900 formulerade och sedermera af unionsstaterna antagna tilläggsakt till samma konvention, i förslaget utbytt mot orden »är bosatt eller äger ett verkligt och icke pro forma drifvet industri- eller handelsetablissement».

Slutligen tilläte sig kommittén framhålla, att kommittén vid affattandet af sitt förslag sökt gifva detsamma en sådan lydelse, att, äfven om patentförordningens nuvarande stadgande om utöfningstvång framdeles skulle, med hänsyn till främmande staters lagbestämmelser i ämnet, komma att skärpas, de aftal, som Kungl. Maj:t med stöd af det nu föreslagna stadgandet i 25 § kunde hafva ingått, fortfarande skulle kunna äga bestånd.

I infordradt underdånigt utlåtande öfver förslaget har patent- och registreringsverket tillstyrkt bifall till kommitténs framställning samt därvid andragit bland annat följande.

Den ifrågasatta lagändringen vore enligt ämbetsverkets förmenande af verkligt behof påkallad, och önskvärdt vore, att densamma så snart ske kunde genomfördes.

Exempel saknades icke därpå, att i utlandet erhållna patent å värdefulla svenska uppfinningar trots gjorda ansträngningar att upp-

fylla krafvet på utöfning gått förlorade, enär uppfinningarna ansetts icke lagenligt utöfvade.

Ej blott i Amerikas Förenta Stater utan äfven i Frankrike vore det ifrågasatt att uti lagstiftningen införa ett stadgande om utöfnings-tvång af enahanda innebörd som det ofvannämnda i England år 1907 införda, i det att ett lagförslag i sådan riktning numera af den franska regeringen framlagts för representationen. I detta förslag syntes emellertid möjlighet vara öppnad för främmande stater att med Frankrike träffa sådana separataftal, som kommittén funnit önskvärda.

Den i kommitténs betänkande omförmälda konferensen mellan delegerade från de till patentunionen hörande stater komme, enligt hvad man trodde sig kunna förvänta, att hållas redan under den närmare tiden, och af vikt vore, att den nu föreslagna ändringen i vår gällande patentförordning dessförinnan kommit till stånd.

Af hvad kommittén samt patent- och registreringsverket sålunda anfört finner jag det framgå, att en lagändring i den angifna riktningen är synnerligen önskvärd, och att med densammas genomförande ej bör anstå, till dess nu pågående revision af förordningen angående patent i dess helhet hunnit avslutas.

Mot ett stadgande af ifrågavarande innebörd hafva visserligen betänkligheter uttalats såväl vid genomförandet af ofvannämnda år 1898 vidtagna ändring i 25 § patentförordningen som äfven dessförinnan vid behandlingen i Riksdagen af den år 1897 väckta motion, som föranledt sagda ändring. Härvid framhölls nämligen, hurusom, under förutsättning att den i svenska patentlagstiftningen då förekommande formen af utöfningstvång, såsom ifrågasatt vore, komme att mera eller mindre fullständigt utbytas mot licenstvång och svenska patenthafvare således i framtiden icke för den svenska patenträttens bibehållande vore underkastade utöfningstvång, det uppenbarligen ej vore lämpligt, om dessa patenthafvare för att tillgodonjuta förmånen af befrielse från utöfningstvång inom en främmande stat skulle vara nödsakade att här i riket utöfva de patenterade uppfinningarna. Icke heller borde, om tillämpningen af licenstvång komme att uteslutas därigenom, att patenthafvaren själf inom Sverige utöfvade uppfinningen, utöfning inom en främmande stat äga samma verkan i detta hänseende.

De sålunda uttalade betänkligheterna anser jag emellertid icke vara af afgörande betydelse. Därest ej från Sveriges sida medgifves frihet från licenstvånget till förmån för utländska patenthafvare, torde det nämligen icke vara att förvänta, att främmande stater skola medgifva svenska patenthafvare befrielse från där lagstadgad utöfningstvång.

Härefter hemställde föredragande departementschefen, att högsta domstolens utlåtande öfver ifrågavarande lagförslag måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom note ur protokollet inhämtas.

Till denna af statsrådets öfrige ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet:
Carl Stålhammar.

Bilaga.

Förslag

till

*Lag om ändrad lydelse af 25 § i förordningen angående patent
den 16 maj 1884.*

Häri genom förordnas, att 25 § i förordningen angående patent den 16 maj 1884 skall erhålla följande ändrade lydelse:

Med afseende å uppfinning, skyddad i stat, som för här i riket patenterad uppfinning gör motsvarande medgifvande, äger Konungen förordna:

1) att, om någon här i riket sökt patent å en uppfinning före utgången af viss tid, som kan i förordnandet bestämmas antingen till högst tolf månader från det han i den främmande staten sökte skydd för samma uppfinning eller till högst tre månader från det vederbörande myndighet där kungjorde, att sådant skydd meddelats, då må den här i riket gjorda ansökningen i förhållande till andra ansökningar äfvensom med hänsyn till sådant hinder emot patents meddelande, som i 3 § omförmäles, betraktas så, som vore den gjord samtidigt med ansökningen i den främmande staten;

2) att, om undersåte i den främmande staten eller någon, som där är bosatt eller äger ett verkligt och icke pro forma drifvet industri- eller handelsetablissemang, åtnjuter skydd för uppfinning såväl här i riket som i den främmande staten, uppfinningens utöfning i den senare skall, så vidt angår påföljd för underlåtenhet att här utöfva uppfinningen, så anses, som hade utöfningen ägt rum här i riket.

*Utdrag af protokollet öfver lagärenden, hållet uti Kungl. Maj:ts
högsta domstol onsdagen den 24 mars 1909.*

Tredje rummet.

Närvarande:

Justitieråden: LILJENBERG,
LINDBÄCK,
CASSEL,
SILVERSTOLPE,
PETRÉN.

Anmälades och lästes en af chefen för justitiedepartementet den 27 februari 1909 aflåten skrifvelse, utvisande att departementschefen nämnda dag förordnat undertecknad att under mars månad 1909 uppehålla en kanslisekreterarebefattning i justitiedepartementet.

Fiskalen i Kungl. Maj:ts och Rikets Göta hofrätt Karl Hakon Ragnar Hjertén uppviste dels ett utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 26 februari 1909, utvisande att Kungl. Maj:t i nåder förordnat, att högsta domstolens utlåtande skulle, jämlikt § 87 regeringsformen, inhämtas öfver upprättadt förslag till lag om ändrad lydelse af 25 § i förordningen angående patent den 16 maj 1884, dels ock en af chefen för justitie-

departementet den 26 februari 1909 aflåten skrifvelse, däruti tillkännagifvits, att Kungl. Maj:t samma dag förordnat Hjertén att, i egenskap af revisionssekreterare, i högsta domstolen föredraga nämnda lagförslag.

Förslaget föredrogs; och är detsamma bilagdt detta protokoll.

Högsta domstolen lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet:

Carl Stålhammar.

*Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 16 april 1909.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,

Statsråden: ALBERT PETERSSON,

HEDERSTIERNA,

HAMMARSKJÖLD,

SWARTZ,

grefve HAMILTON,

grefve EHRENSVÄRD,

MALM,

LINDSTRÖM,

NYLANDER,

Justitieråden: GREFBERG,

GULLSTRAND.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Albert Petersson anmälde, efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet, högsta domstolens genom utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden för den 26 februari 1909 inhämtade utlåtande öfver upprättadt förslag till lag om ändrad lydelse af 25 § i förordningen angående patent den 16 maj 1884; och hemställde föredraganden, att förslaget, som af högsta domstolen lämnats utan anmärkning, måtte framläggas för Riksdagen till antagande.

Statsrådets öfriga ledamöter instämde i denna föredragandens hemställan;

och tacktes Hans Maj:t Konungen med bifall härtill förordna, att till Riksdagen skall aflåtas nådig proposition af den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet
Israel Myrberg.
